

OLIMPIADA DE LECTURĂ *LECTURA CA ABILITATE DE VIAȚĂ*

Secțiunea liceu – nivelul 4 – clasele a XI-a și a XII-a

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție următoarele precizări:

Toate subiectele sunt obligatorii.

În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.

În cazul cerințelor în care limita maximă de rânduri este precizată, nu se vor lua în considerare rândurile excedentare.

Timpul de lucru este de 3 ore.

Citește cu atenție fiecare text, apoi cerințele, și răspunde la fiecare dintre acestea.

SUBIECTUL I

30 de puncte

ZORBA GRECUL

de Nikos Kazantzakis

Zorbas rămase cu gura căscată; se chinuia să priceapă, nu îndrăznea să creadă că dăduse atâta fericire pe capul lui. Brusc, pricepu; se năpusti asupra mea, mă prinse de umăr.

-Dansezi? mă întrebă cu foc. Dansezi, ia zi?

-Nu.

-Nu?!

Mâinile îi atârnavu inerte. Rămăsese perplex.

-Bine, spuse după puțin. Atunci o să dansez eu, stăpâne. Stai mai încolo, să nu te răstorn.

Hai! Hai!

Dintr-un salt țâșni afară, își zvârli cât colo încălțările, haina, vesta, își suflecă pantalonii până la genunchi și se porni pe dansat. Fața lui, mânjită încă de cărbune, era tuciuire, doar ochii îi străluceau albi-albi. Se puse vartos pe jucat, bătea din palme, râdea, făcea salturi în aer, cădea cu genunchii îndoți și țâșnea din nou în aer, parcă încercând cu înverșunare să răstoarne legile naturii, să prindă aripi și să zboare. Simțea cum în acest trup măcinat și tăbăcit de ani, sufletul se luptă să prindă carnea și să se năpustească împreună cu ea, ca un bolid, în întuneric. Sufletul îi împingea trupul ca o coardă în aer, dar acesta cădea, nu rezista mult, îi făcea din nou vânt, nemilos, acum puțin mai sus, dar trunchiul recădea găfâind.

Zorbas își înălța sprâncenele, pe fața lui se așternuse îngrijorarea. Nu mai chiuia; scrâșnind din dinți, Zorbas se lupta să atingă imposibilul.

-Zorbas! Zorbas! îl strigai. Ajunge!

Mi-era teamă ca nu cumva, de atâta elan și înfocare, trupul lui bătrân să nu mai reziste și să se împrăstie fărăme în aer. Strigam, dar Zorbas nici vorbă să audă un glas de pe pământ. Își uitase cu totul rădăcinile, devenise pasăre. Urmăream ușor îngrozit dansul sălbatic, fără speranță. Când eram mic, fantezia mea se dezlănțuia și le îndrugam prietenilor mei tot felul de povești cu monștri și ei le credeau și ajungeam să le cred și eu.

-Cum a murit bunicul tău? mă întrebă într-o zi colegii; eram în clasa întâi.

Iar eu pe loc plăsmui o legendă, vorbeam și, pe măsură ce plăsmuiam, credeam tot mai - mult ca se întâmplase aieva.

- Bunicul meu purta niște galoși de cauciuc. Intr-o zi, când barba i se albise toată, sări de pe acoperiș; dar,

când atingea pământul, țâșnea în sus ca o minge și așa se ridică deasupra casei – apoi mai sus, tot mai sus și mai sus, până se pierdu în nori. Așa a murit bunicul meu.

Din ziua când am plăsmuit povestea, de câte ori mă duceam la bisericuța Sf. Minas și priveam Înălțarea lui Hristos, întindeam mâna și le arătam colegilor mei:

Uite ăsta-i bunicu-meu cu galoși de cauciuc!

Astă-

seară, după atâta amar de ani, văzându-l pe Zorbas cum țâșnea în aer, retrăiam basmul din copilărie cu groază, de parcă mi-ar fi fost teamă să nu dispară și Zorbas în nori.

- Zorbas! Zorbas!

strigam. Ajunge! Potolește-te!

- Gata, m-am

ușurat, spuse peste puțin. Ca atunci când i se ia sânge. Acum pot vorbi, slavă Domnului.

Intră în baracă, se

așeză în fața sobei, fața îi radia.

- Ce te-a apucat să

joci așa ca un zănatic?

- Ce voiai să fac,

stăpâne? Că plesneam de prea multă bucurie, trebuia să mă descarc cumva. Și cum se poate descărca omu' cel mai bine?! Cu vorbe?! Mai bine lipsă. Zorbas își sterse fruntea de sudoare, se uită în jur; rămășițele cinei noastre erau risipite pe măsuță; își întinse mâna:

- Cu voia ta,

stăpâne, zise; mă apucă iar foamea.

Luă o felie

de pâine, o ceapă, un pumn de măslină; înfulecă cu lăcomie; duse la gură, fără să o atingă cu buzele.

- Dete Domnul și-

mi veni inima la loc, spuse. Mă privi, îmi făcu cu ochiul:

- De ce nu râzi,

întrebă. Ce te chiondărăști așa la mine? Așa-s eu, ce poți să-mi faci? Un diavol sălășluieste în mine și strigă și fac ce-mi poruncește. De câte ori imi vine să plesnesc, imi strigă: „Joacă!” Și joc. Și nu mai plesnesc. Odată, când mi-a murit băiatul, Dimitrakis al meu, în Halkidiki, la fel mi s-a năzărit și m-am pus pe jucat. Neamurile și prietenii care mă văzură jucând în fața leșului se repeziră să mă potolească:

„A-nnebunit Zorbas, strigau, a-nnebunit Zorbas!”, dar eu, în clipa aia, dacă n-aș fi jucat, aș fi-nnebunit de durere. Era primul meu fiu și-avea doar trei anișori și nu puteam îndura gândul să-l pierd. Ai înțeles ce ți-am spus, stăpâne, sau eu vorbesc, eu aud?

- Am înțeles și răsînțele, Zorbas! N-avea grijă,

nu vorbești la pereți!

- Altă dată la fel pății, eram în Rusia. Si acolo mă

dusesem, vezi, tot după mine; găsisem o mină de cupru, lângă Novorosiisk. Și uite că mă-nprieteni cu un rusnac, un bolșevic înveterat, de groază. Cu gesturi, cum ne pricepeam, ne înțelegeam de bine,

de rău; începea el primu' să turuie; când nu mai pricepeam nimic, îi strigam: „Stop!” și-atunci el se ridica să danseze. Înțelegi cum vine treaba, stăpâne? Se apuca să danseze povestea ce-ar fi vrut să-

mi spuna. La fel și eu. Ce nu puteam să-i spun prin viu grai îi spuneam cu picioarele, cu mâinile, cu burta sau cu strigături sălbatice: „Hai! Hai! Hopa-hopal!”.

Începea, cum îți spuneam, primu', rusu'; cum au pus mâna pe puști, cum s-a aprins războiu', cum ajunseseră la Novorosiisk... Și când nu mai pricepeam ce zicea, îi strigam: „Stop!” și rusu' una-două sărea-n sus și pun-te pe dansat. Dansa-

ndrăcit, iar eu mă uitam la mâinile, la picioarele, la pieptul lui, la ochi și-nțelegeam totul: cum au intrat în Novorosiisk, cum le-au făcut de petrecanie la boieri, cum au dat iama prin prăvălii; cum năvăleau prin case și furau muieri. Și-apoi începeam eu. De la primele vorbe rusu', cam greu de cap, sărmanu'

, înțelegi, nu-i prea merge mintea, striga: „Stop!” Nici că voiam altceva. Săream în sus, dădeam deoparte scaune și mese, Doamne, cu ce foc dansam! Ei, zău că rau au mai ajuns oamenii. Ptiu! Și-

au lăsat trupurile să amuțească și nu mai sunt în stare să vorbească decât cu gura. Da' ce să spună gura, ce poate să spună o biată gură? De-ai fi văzut cum mă sorbea rusu' din priviri, din creștet până-

n tălpi, și cum le pricepea pe loc pe toate! Li povesteam dansând tot ce pătimisem, călătorii, de câte ori fusesem însurat, ce meserii am deprins: pietrar, miner, negustor ambulant, olar, cărăuș, cântăreț

la santuri, țigan, contrabandist; cum m-au bagat la pârnaie, cum am scăpat, cum am ajuns în Rusia...Râzi, ai! Nu crezi, stăpâne? Ce ți-oi fi zicând în sinea ta: „Măi, ce-mi toarnă mie gogoși

Sindbad Marinarul ăsta? Auzi colo, să vorbești dansând?!” Și totuși eu bag seamă, cu capu' asta prost al meu, că așa or vorbi pesemne zeii și dracii. Da' vād că picotesti. Măi, că plăpând îmi mai ești,

zău așa! Noapte bună!

Nu mi-a fost prea ușor să-nchid ochii. În van s-a scurs viața mea, mă gândeam; de-aș putea să iau un burete, să șterg tot ce am citit, tot ce mi-au văzut ochii și mi-au auzit urechile, să intru la școala lui Zorbas și să-ncep alfabetul cel mare, adevărat! Ce drum diferit aș lua! Mi-aș exersa la perfecțiune cele cinci simțuri, toată pielea s-ar bucura și ar înțelege. Aș învața să alerg, să lupt, să înot, să călăresc, să vâslesc, să trag cu pușca. As umple carnea cu suflet. Sufletul mi s-ar umple de

carne, i-aș împăca, în fine, pe cei doi eterni dușmani ce sălășluiesc în mine... Întins în așternut, prin fața ochilor se perindau întâmplările vieții mele irosite. Prin ușa deschisă, zării la lumina lunii umbra lui Zorbas care stătea cocoțat pe-o stâncă, precum o pasăre de noapte, și privea marea. Îl invidiam, trebuie să recunosc, "El a găsit adevărul, mă gândeam, el se afla pe drumul cel bun!"

În epocile primitive createoare, Zorbas ar fi fost șef de trib; ar fi mers în față, și-ar fi croit drum cu toporul sau ar fi fost un trubadur vestit care ar fi cutreierat castelele nobililor și ar fi atârnat toți, stăpâni și slugi și cucoane, de buzele lui groase... În epoca noastră ingrată, dă târcoale stânii ca un lup hămesit; sau decade așa de tare...

La un moment dat, îl zării pe Zorbas ridicându-se. Se dezbracă, își zvârli hainele la nimereală pe scoici și se aruncă în mare. Încet, fără să-mi dau seama, mă luă somnul. Și dimineața în zori, îl văzui pe Zorbas apărând vesel, odihnit și trăgându-mă de picioare.

Trezește-te, stăpâne, spuse, să-ți vorbesc de planul meu. Auzi ?

Aud.

Se ghemui cu picioarele sub el și începu să-mi povestească cum o să facă el un teleferic din vârful muntelui până la țarm, ca să coborâm bușteni ce ne trebuiesc pentru galerii.

A. (2 puncte: 0,5 punct pentru fiecare răspuns corect)

Scrie, pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Naratorul-personaj asociază ipostaza lui Zorbas dansând cu:

- poveștile cu monștri din copilărie;
- Înălțarea lui Hristos din Biserica Sfântul Minas;
- povestea despre moartea bunicului său;
- zborul păsărilor din povești.

2. Gestul lui Zorbas de a dansa la înmormântarea fiului său este expresia:

- revoltei față de lume;
- durerii;
- nebuniei;
- naivității.

3. Zorbas strigă "Stop":

- cu scopul de a-l apostrofa pe prietenul său;
- pentru a-l face pe rus să înceapă dansul;
- pentru a se motiva pe sine să danseze;
- pentru a-și cenzura exprimarea sentimentelor .

4. Naratorul-personaj îl invidiază pe Zorba, deoarece:

- a descoperit dansul;
- a călătorit foarte mult ;
- a fost șef de trib;
- a descoperit adevărul.

B. (4 puncte: 0,5 p. pentru fiecare idee plasată corect)

Stabilește ordinea logică și temporală a următoarelor idei ale textului, apoi notează pe foaia de concurs doar cifrele corespunzătoare acestora, într-o casetă similară celei de mai jos:

--	--	--	--	--	--	--	--

- Naratorul-personaj meditează asupra propriei vieți.
- Zorba mărturisește cauza pornirii sale de a dansa la moartea fiului său.
- Naratorul-personaj evocă povestea despre moartea bunicului său.
- Zorba povestește experiența trăită în Rusia.
- Zorba se aruncă în mare.

6. Naratorul - personaj re trăiește cu groază legenda despre moartea bunicului său.
7. Zorba începe să mănânce.
8. Zorba hotărăște să-i vorbească naratorului-personaj despre planul său.

C. (12 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la fiecare din cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, formulând enunțuri, la fiecare din următoarele cerințe:

1. Precizează două aspecte fizice ale lui Zorba, evidențiate în timpul dansului.
2. Menționează trei aspecte pe care naratorul-personaj le-ar schimba în viața sa.
3. Explică, în cel mult 6 rânduri, motivul admirației naratorului-personaj pentru Zorbas.
4. Prezintă, în cel mult 6 rânduri, semnificația secvenței: "Aș umple carnea cu suflet. Sufletul mi l-aș umple cu carne, i-aș împăca, în fine, pe cei doi eterni dușmani ce sălășluiesc în mine...".

D. (12 puncte)

Tu și colegii tăi ați avut de citit fragmentul reprodus din romanul "Zorba Grecul" de Nikos Kazantzakis, pentru activitatea de la Cercul de lectură.

Redactează un text de cel mult 30 de rânduri care să reprezinte viziunea ta despre dans, ca formă de manifestare a spiritului.

În redactarea textului vei avea în vedere formularea a două argumente care să-ți susțină punctul de vedere.

SUBIECTUL al II-lea

20 de puncte

Argument pentru un festival

„Orașul și Literatura“, a III-a ediție

de Cristian Fulaș

Poate că fiecare lucru necesită un argument, poate așa trebuie, deși ar fi mai simplu să spunem că facem lucrurile pentru că simțim că trebuie făcute și ar fi, poate, suficient.

Dar Lofest? O serie de lecturi desfășurate pe trei zile, organizate de *Observator cultural* și Muzeul Național al Literaturii Române, cu sprijinul Institutului Cultural Român și al Moldmetal, singura firmă dispusă să pună umărul la desfășurarea lucrurilor. Au mai fost două site-uri partenere, *Bookhub* (prin Nona Rapotan) și *Semnebune* (prin Ciprian Burcovschi), e timpul să le mulțumim.

Pentru că Lofest e despre literatură. Nu e despre politică, nu e despre conflicte în social media, nu e despre *star systems* și relații de putere, nu e nici despre propagandă de un fel sau altul, e pur și simplu despre literatură; despre această știință eluzivă și frumoasă căreia toți cei implicați îi suntem datori dacă nu o există, cel puțin un stil de viață; despre scriitori, scriitoare și lumile lor, lumi întotdeauna derivate din suflete. Pentru că da, literatura, orice s-ar putea crede azi, e știința cunoașterii sufletului. Mereu imprecisă, mereu aproximativă, mereu cuprinsă în cercurile concentrice ale conștiinței de sine și ale cunoașterii celuilalt, literatura nu este și nu poate rămâne decât o oglindă a sufletului.

O spuneam și în cea de a treia seară de lecturi, am să repet un lucru: există două feluri de a fi, pentru un scriitor/o scriitoare (dar *genul* ca subcategorie, aici, spune foarte puțin sau nimic): *sub vremi*, și aici există întotdeauna riscul unei interpretări politice a textului care frizează propaganda; implicarea politică a unui text, asumarea unei poziții decise, nu sunt decât factori extraliterari care pot duce la succesul vremelnic al unui text, dar cel mai probabil nu îi vor asigura permanența; și mai există celălalt fel de a fi al textului literar, *peste vremi*, în poziția aproape imposibilă a Omului care nu se implică în luptele prezentului, ci le descrie în subtext și le pune în joc fără să le numească, prin metaforă și comparație cel mai adesea.

Literatura nu e, deși vor exista contraargumente firești pentru această afirmație, text jurnalistic; sunt categorii distincte, iar eu pledez pentru menținerea distincției. Literatura nu e, și iarăși vor exista argumente împotriva a ceea ce spun, discurs politic și/sau politizat. Sau e, dar exact în măsura în care e asta literatura își limitează propriul orizont și deschide o Cutie a Pandorei în care Speranța, spre deosebire

de orizontul mitic, nu prea există. Când discursul literar devine un succes prin garanția unei mișcări civice sau a unei mișcări politice contemporane, tocmai literatura își ratează scopul. Nu omul, subliniez, ci literatura. Care este și trebuie să fie, dincoace și dincolo de orice alte implicații, un *Umanism*.

La rădăcinile Lofest, la izvoarele lui, în locul aproape neștiut din care va fi pornit acest demers stă tocmai această idee (*călăuzitoare*, dacă-mi permiteți o tristă ironie): susținerea, de această dată necondiționată, a unui Umanism de factură nouă. Un umanism arbitrar în care oamenii sunt din nou egali (dacă vor fi fost vreodată), în care trăsăturile umane nu sunt calități intrinsece și/sau implicite, în care *libertatea de exprimare* (atât de ciuntită azi, din păcate) nu e garantată, ar fi prea puțin, ci *necesară*.

În cadrul Lofest optăm pentru o condiție *sine qua non* a libertății de exprimare, nu pentru un discurs gata făcut și cosmetizat care să dea bine pentru unele sau altele dintre mișcărilor contemporane de idei. Poate fi adevărat că există un risc aici, dar prefer să cred că lumea nu a fost și nu este un loc tocmai sigur, iar semnele timpului ne arată că această siguranță e un deziderat tot mai îndepărtat.

Dincoace de semnele prezentului trăiesc convins că am făcut din Lofest, în trei ani, un spațiu al libertății și al umanismului. Un spațiu al dezbaterii, nu al certitudinii, al diversității, nu al supremației. Un *locus* al literaturii contemporane, nu al politicilor de aceeași factură (inclusiv culturale, evident). Iar dacă acest demers va fi modificat măcar cu o iotă percepția publică asupra literaturii, scopul nostru e îndeplinit. Nu vrem mai mult, poate nici nu e nevoie de mai mult, poate nicidecum nu va fi nevoie de mai mult. Scopul acestei serii de lecturi fiind literatura, suntem întotdeauna conștienți de limitările ei, de priza relativ redusă la public, de libertatea celuilalt de a se ocupa cu altceva, de nenumăratele obstacole care, azi, pot încetini sau chiar opri un demers apolitic.

Fragment preluat din revista "Observator cultural", Nr. 914

A. (8 puncte: 2 puncte pentru fiecare răspuns corect)

Formulează, sub formă de enunțuri, răspunsuri la fiecare din următoarele cerințe, raportându-te la textul citat:

1. Menționează ideea care a stat la baza festivalului Lofest.
2. Precizează care este scopul festivalului.
3. Explică în ce constă deosebirea dintre textul literar "sub vremi" și cel "peste vremi".
4. Prezintă, într-un text de 6-8 rânduri, semnificația afirmației: „Când discursul literar devine un succes prin garanția unei mișcări civice sau a unei mișcări politice contemporane, tocmai literatura își ratează scopul. Nu omul, subliniez, ci literatura. Care este și trebuie să fie, dincoace și dincolo de orice alte implicații, un *Umanism*.”

B. (12 puncte)

Exprimă-ți, într-un text de cel mult 20 de rânduri, opinia despre afirmația autorului textului: "Literatura nu este și nu poate rămâne decât o oglindă a sufletului".

SUBIECTUL al III-lea 10 puncte (câte 2 puncte pentru cerințele 1-3; 3 puncte pentru cerința 4)

Privește cu atenție imaginea de mai jos, apoi răspunde la următoarele cerințe:

1. Menționează rolul prezenței siglei în afișul dat.
2. Precizează rolul utilizării simbolului @ în structura "C@RTE PROPATRIMONIU".
3. Explică modul în care este ilustrat sincretismul artelor în textul dat.
4. Prezintă, în cel mult 10 rânduri, mesajul transmis de afișul prezentat, referindu-te la relația imagine-text.

